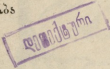

უცნაური შემთხვევა

მორას ღვევას მათონხაბა

(თარგმანი)

მიცვალებულის გვამის წინაშე მამა-კაცი არ შედრკა. უგრანობლად დასწერებოდა მარმარილოს იატაკს, რომელზედაც ესვენა მოკლულის ქალის საკირველი თეთრი გვიმი; ძუძუსთან დაკრულს დანას დაემწნია მოწითალო კვალი. ქალის საუცხოვო ტანი თითქოს კიდევ ცოცხალი იყო; ადამიანს ეგონებოდა, მშენიერის არსებას სძინავსო. შილოდ გალურჯებული

დამშვიდებული, მისჩერებოდა მიცვალებულსა. გამოძიებელი დაეკითხა:

- იცნით, გოლე, თქვენი მსხვერპლი?
- მამაკაცა ჯერ გამოძიებელს შეზებდა, შემდეგ ისევ მიცვალებულს დააშტერდა და ბოლოს ნელა წარმოსთქვა:
- ბატონო მოსამართლე, მე არ ვიცნობ ამ ქალს, არც მინახავს იგი არასოდეს...
- მოწმები კი ერთხმად ამბობენ, რომ თქვენ ამ ქალის საყვარელი იყავით...
- მოწმეები სცდებიან, ბატონო! მე არ ვიცნობ ამ ქალს.
- არ მესმის, — სთქვა მოსამართლემ ერთის წუთის სირუ-მის შემდეგ, — რად მოგიწოდებთ ჩვენი მოტყუება? ხომ ყვე-

ანდოკთა. — ინდოელების ღოგა.

ფრჩხილები მეტად გამხდარს ხელეზე და უფერული უსიცოცხლო თვალები, ზარ დამკემ შიშისაგან დამახინჯებულნი, ამტკიცებდნენ, რომ ქალს სამუდამოდ დასძინებოდა.

ციცხა და მოწყენილს დარბაზში მძიმე სისუფე სუფევდა. იატაკზე, მიცვალებულის გვერდით, ეგდო სისხლით დასვერილი ზეწარი...

მოსამართლენი გაუაცოცხლები თვალები აღგებდნენ ბრალდებულს; ის-კი, დოინჯ შემოყრილი, უღარდელად იდგო ორ დარაჯ შუა და, მედიდურად განრუმებული და სრულიად

ლაფერი ვიცით! თქვენი აქ მოყვანა უბრალო ფორმია; გარწმუნებთ, ნამდვილად ვიცით, რომ ეს ქალი თქვენი მოკლულია. გირჩევნიათ გამოტყდეთ, რადგან ამით ნაფიც მსახურულ გულს მოიგებთ და ისინიც ლმობიერად მოგეპყრობიან.

— არ შემძლია გამოეტყდე, როდესაც არავითარი ღმერთი შეული არ ჩამიდენია.

— კიდევ გირჩევთ დაფიქრდით და გააგონო, რომ თქვენი თქმა თქვენთვის უარესია. შესაძლებელია, თქვენ რაიმე ვნებ დაგებარბავთ, ერთ წუთს გიანება დაკარგეთ და მოკლ-

ლით ეს ქალი... შეზღვევით, ნუ-თუ ამ გვამის დანახვებზე მღელვარებას არა გვრწამობთ და სინანული არ გეზადებთ?

— სინანული? საიდან დამეზადება სინანული, თუ მკვლეელი არა ვარ. მღელვარება-კი, მართალია, ვიგვრებინ, მგვრამ

ნა, რომელსაც ხელი სპილოს ძეღისა ჰქონდა და რომლის ვანერგი პირიც სისხლით იყო შეღებული.

გოდემ დანა ხელში აიღო, რამდენჯერმე ათავალ-ჩაათავალიერია, შემდეგ ვაღასცა იქვე მდგომ დარაჯს და წყნარად, ვითომდა არაფერი იყო, თითები გაიწმინდა.

— არც ამ დანისა ვიცი რამე.

— თქვენი სისტემა უარ-ყოფისა აშკარაა, — დატინვით სთქვა გამოძიებულმა, — მაგრამ, იცოდეთ, ვერ გადაგვარჩენთ იგი. ეს დანა თქვენ გვეკუთვნით, თქვენ სამუშაო კაპიტელში ეყიდა. ოცმა კაცმა ნახა ეს დანა თქვენს სადგომში...

ბრალდებულმა თავი დახარა.

— მის მეტს არაფერს ამტკიცებს ვეა, რომ ოცივენი შემეცდარან.

— თავი დავნებოთ ამას, — სთქვა გამოძიებულმა, — თუმცა თქვენი დანაშაულობა საეჭვო აღარ არის, მაგრამ ერთხელ კიდევ ვეღვით ნამდვილ გამამტყუნებელ საბუთს... როგორც სასამართლოს ექიმმა გვითხრა, ამ გვამს ნათლად ამჩნევია ხუთის, მეტად გმელის, თითის კვალი. ამენეთ თქვენი თითები ამქყოფთ.— ამ სიტყვებთან ერთად გამოძიებულმა ნიკაიზ აუწყა მოკვლულს.

ტფალისის ტაბუბა.—საჩხუბო

აღბად იმიტომ, რომ ვიცოდი, სად მოვლიდი და რა დამზედებოდა აქ. ვანა თქვენ-კი არ ვიგვრებინათ მღელვარება, რადგანც არ დარბაზში შექოლილიდით!

— ანააკობლ დინჯად, წყნარად, ვინაოცა კაცი, რომელსაც სინდისი დამწვიდებულნი აქვს. თითქოს სრულიადც არ აშფოთებო ეს ვარემოება, რომ სასამართლოს ბევრი გამამტყუნებელი საბუთი ჩავედო ხელში, და დამეუციებოთ უარ-ჰყოფდა თავის დანაშაულს.

ერთმა იქ მყოფმა ჩუმაღ უწინაშე:

— მივისჯან ვერაფერს ვიკებოთ, სახარბო-ხელამღე უარზე იღებო.

ვოდემ აულეღებლად მიუვცა:

— დიად, მოწყალეო ხელმწიფე, თვით სახარბოებლამღე. ეს ბრბიოლა ბრალმდებელსა ვა ბრალდებულს შორის, ეს ხირბული ზარა, კოველ კითხვის საპასუხოდ წარმოთქმული, არაყოფა აშკარა ფაქტებისა— აბად ამალღებულს შეიცავა.

ჩამავალი მზე ფანჯრის მინედან ერთ-ფეროვან მოყვითაო ნათლით ანათებდა გვამს.

— კარგი, — სთქვა გამოძიებულმა, — წარმოვიდგინოთ, რომ იცინობთ ამ მოკვლულ ქალს; მაგრამ, მიზრბანეთ ერთი, ეს არის?

და გამოძიებულმა ბრალდელის თვალბებთან მიიტანა და-

ქემა კანხლია

ქისრხედ თვით გვამს აშკარად ეწმკოდ ლურჯი ხანებო. სოველ მამს ოლოში პატარა ნილაკაეკული ჰქონდა, თითქოს თითის ფრჩხილებით დაუქდევიათო.

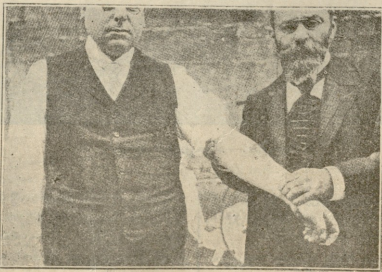
— თქვენი ნამოქმედლის ნაყოფი. იმ დროს, როდესაც მარცხენა ხელით დარჩობას უპირბდით ამ უბედურს, მარჯვენა ხელით დანა ჩაუკით გულში. მოუახლოდით და ისევე მოიქეცით, როგორც მკვლელობის დამეს. დაადეთ თითები ამ ლურჯ ადგილებს.

გოდემ შეუყვანდა. შემდეგ მზრბოთ შეიშეშა და ოდნავ მიყრუებულის მხით სთქვა:

— გინდათ დარწმუნდეთ, ჩემი თითები მიუდგება თუ არა ამ ავან? რადა, შერე? რა უნდა დამატკიცოს ამან?

სთქვა ესა და წინანდელზედ უფრო გაცვითლებულის მხით, ტურბებ მოკვმული და თვალბებთოდ ვახროდ ვახროდ, გოდემ მარმაროლოს იატაკისაკენ დაიხარა. ერთ წუთს გაწმეზებული იღვა და ვაშტერებული დასტკეროდა გამამარ გვამს. შემდეგ ხელი გაიწოდა და დაადო.

გაკვივებულ გვამის შეხებამ ოდნავ შეიკანკალა, და გოდემ თავის და უნებურად თითები მოკუმბა, კაცს გვანებოდა გვამის დარჩობა უნდაო. ამის გამო გვამს თითქო სიკოცხლე დაეტყო, მარღებნი ვაგშლა და გაეკიშა, მოკუმილი პირი გველოდა გამამარო ტურბები გამოეჩინა.

ქე. კანხლია ჭეკვიან ხორცით მკვლეზე.

ქე. მარსელ ბოჯუხია.

ამ სურათმა ყველანი შეაქანა. უმოძრაო, გაყუბნებულ სახეზედ დაღებული პირი, საიდამაც გამზარა და გულურჯებული ენა მოსწანდა, რაღაც საიდუმლო საშინელებას მოიკავდა.

მოულოდნელად შავი პირიდან ყრუ ხმა მოისმა, თითქოს ფურცარი ბზუსო. თვალის დახამამებაზედ ამოვიარდა იქიდან ლურჯ მუტლიანი და შვენიერი ფრთებიანი უშნო უხარი მამარი ბუნე, რომელიც ჯერ პირს დასტრიალებდა ბზულით, თითქოს უბედურებისაგან იცავსო, შემდეგ, მოულოდნელად, გოდეს. კენ გაქანდა და იმის გათვრთბული ტრუსი დააჯდა.

შეშფოთებულმა და შეშკრიბილმა გოდემ მოისურვა მოუ- სეინარ ბუზის გაგდება, მაგრამ იგი, საოცრად დაინიანებული, ყოველ აფრინის შემდეგ უკანვე ბრუნდებოდა და მოზამბულ ფეხებს ტანში უყრიდა.

გაცილებელი გოდე ფეხზედ წამოხტა. საოცრად შეში- ნებულს თმა ფალცუტ ადგომოდა.

შემკრთალის თვლებით, ხელზე გაწვილილი და აქანალე- ბული გოდე აღიარაფერს აღარა პერანობდა, უბედურს დაივი- წყდა განსაცდელიც და თავის დატყვა; იგი ამასღა ვიხიხიდა მხოლოდ:

— დაიღ... მე... მე... მოკალი... მე... წამიყენეთ აქე- დან... გაიტარ ეს გვამი...

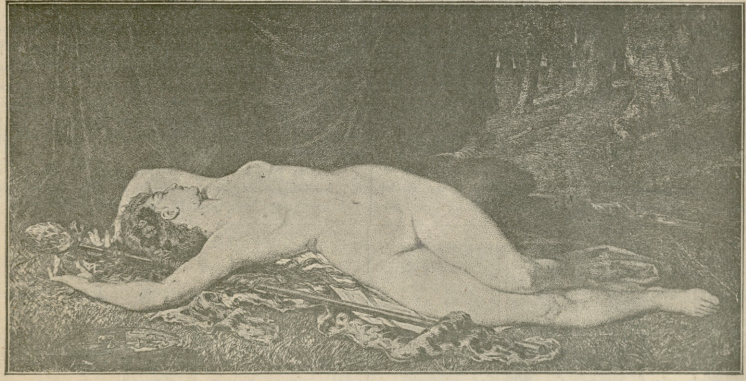
დუკტი

რომ, ვინცაა ძროხა ტყვეებიანი იყო, რისი სმუალებით სწრაფი ბეჭეპის არ შეგვარისო. სხვაინ კი ამ აზრისანი იყვნენ, რომ საქონლის ტყვენი იმეგვარევე გადაშლებას, როგორც ადამიანის. ამ აზრის ცნავე მომხრე არის ექვამი პოლ კაროლიგი, დღევანდელი გმირი მგენიარებისა.

დასამტკიცებლად იმისა, რომ საქონლის ტყვენი გადაშლებას, პოლ კაროლიმა გადაწვეტა თავის ტანზე ადრას საქონლის ტყვენი, ვერ თვითონ გამოიწვია კოსნ მკამრთა სხეულებმა ექვამმა—ამცერთი საქონლის ტყვენი და ენახათ—ვისა აზრი გამოდგება მართალი, თქვენი თუ ექვამი? მაგრამ ტერმინულმა მეცნიერმა უარი უთხრა.

17 თამათვეს ექვამს კაროლიმა სმის ექვამს მარსკა პოლენის, ბარდერების და ღემობის თანასწორობით მარცხენ სულის წურთა- ზე მალამოს სმუალებით აირა კანისა და ზედე დააჯა სისაკლავოზე დაჯულ ტყვეანს ძროხის ფადტვის ნაჭერი. ეს ადრას ორ საათს ტრძადგობდა, ამ ფმად ექვამი კაროლი სრულებით ტუღდამშედ- ბით ღელს შუაგეს თავის თავგანწირულებისს.

თუ ამ ცდამ უსჯელოდ ჩაიარა, ტუღდეს ექვამს კანზრახვა აქვს უფრო სმში პირობებში ადრას ტყვენი: უნდა თვით ძროხაში ადრ- რას სენის ხარქი, ამის შემდეგ ნეკზე სდეს. და ამ ცდის შემდეგ თვით ნეკს მისი პატრონი საუგუნოდ უნდა გამოეხალმოს.

დაბურულ ტყეში, სიგზე ზანანაქების დროს.—სურათი ფეიქსის.

სამეცნიერორო ამაჯიკი

საქონლის ტყვეების გადაშლებლობის შესახებ

ამს წინად ზარისმა ექვამს პოლ კაროლიმა, კცობრობისი დღევანდელის სურვილით გამოწვეულმა, თავის-თავზე ადრას საქონ- ლის ტყვენი, რომ იმით დაამტკიცეს—ეს ტყვენი ადამიანზე გადაშლები არის თუ არაო?

როგორც მოგეხსენებათ, ადამიანის კარდა, ტყვენი საქონელსდგ (ხარს, ძროხას) უყრება. ადამიანს კითხვა, რაჟი საქონლის ხორცს ად- ამიანი თავის სარზოდ სმარობს, საშობას თუ არა ტყვეებიანის სა- ქონლის სენა, ხორცის სმუალებით სრულებით სადს (ტყვეების მხრივ) ადამიანსდგ გადაეღება თუ არაო? ექვამი ორ ბანაკად ცაიფუნენ. ერთის ბანაკის ექვამს აზრით საქონლის ტყვენი საშობას არ არის ადამიანი- სთავისო. ეს აზრი წარმოსტევა შარსმ ღონდონში გამოთულ საექვი- მო კონტრასზე სხედლივანმა ტერმინულმა პროფესორმა კოსმაგ (რომე- Ⴢმაც თავისი სხედე დაარქვა ადამიანის ტყვეებსი პადედებს). სანამ კოხი ამ აზრს წარმოსთქვამდა, ზოგი ექვამიბი კვიტიობდნენ, რომ საქონ- ლის ტყვენი გადაშლებას და სჭირთა ძროხის რქე კანსკუთრებით ბეჭეპის სავევიდ დანიშნული, სმარების წინ ძლიან იქმნას ადურებული,

გ ა ს ს რ თ მ ზ ი

ხალხის ჩვეულება. ჩვენში ხომ შეხედრის დროს ქუდს მოუ- ხდინ და ხელს ჩამოართმუნენ, ზოგაერთ ქვეყნებში ამის სმუაგეოოდ რაღაც უნჯური და სისაცილო ჩვეულება აქვთ. მაჯალითად, ჩინეთის ზოგაერთ პროვინციებში ჩვეულებაა აქვთ, როდესაც ნაღობები ერთ- მანეთს შეხედავან, ვერ ხელის ტუღზე დაიფურთხებენ და შედეგ ერთმანეთს ზირისხეზე წაუსვამენ. სხვა ადგილებში შეხედრის დროს ერთმანეთს ცხვირებს უსრსვამენ, ზოგან კიდევ ნაღობები ერთმანეთს ცხვირებს ჩამოსწვენენ ხოლმე.

ხანებში იციან, შეხედრის დროს ნაღობები ერთმანეთს შეფ- ელზე ხელს შემოკრავენ, ზოგი კი ორჯერ მაჯუსი ცაღვა; რან, მტრობა, დღეს სისარულს ნიშნავს შეხედრის დროს.

უფროზმა, როგორც ვიცით, შეხედრის დროს კბენი ქუდს მოიხ- დან ხოლმე და თვის დ უკრავენ; მაგრამ ეს რამდენიმე ხანა, ინე- დლისის აფრენტებს უნდათ შეცვლიან ეს ჩვეულება, რადგან, იმა- თის აზრით, ციფს და წვიმიანს დროში სთავისილია, რომ ქუდის მოხდინ დროს, კბენი არ ცაღვიდეს...

ქუდის მოხდა არაფერი, ის კი ურავთ არ იქნება, ხე- დის ჩამოართმუნე კადგურდობდეს, მეტადვე სიფხულმა, როგორც

ჭეჭვიანს, ღორწიანს და ცაოფიანებულ ხელს ხელში ჩაიკიდებენ დიდი და შტარს, შინაური და ცარეული...

ცხენის ტანაერობა. ერთ ფრანგის მწერალს ბევრი მაგალითები მოუპოვეს ცხენის ტანაერობაზე და სხვათა შორის ერთს ამბავს კვიამბოს თაობა წაქვნი.

ერთს ბეთლეს ჰქვანდა ცხენი, სახელად ბუფულო. იმ თავისი ტყვედით, რომელმაც ბუფულო ეპა; ქვერის ბელადი იყო ზღა-მიადგეშე-ლი. ბუფულომ, რასაკერაიდაც, იცნა, რომ ბელადში იმის საჭურველი იმსხობდა.

ერთხელ, როდესაც თავლაში შევიდნენ, ნახეს, რომ ბელდის კარები, რომელიც ურეკლდის რაზით იყო გააკვეტილი, შთადე და, ქვერის კაღმონხეული და იატაკზე მოდებოდა, ბუფულომ აშეკურულა და არხეიანდ მიიწროვეს.

ბეთლესმა—შტორინმა რივანდა გაღანდა მუეინიშე ამ დაუდგე-რობისთვის და თავის ხელთ დააბა ცხენი, ამისთან ბელდის კარები დატკბა და ურდული ტყვედა.

ერთიგ ვანათ, მეორე დედსაც ის ამბავი მოხდა: ქვერის მონხე-ულად იატაკზე და ბუფულო არხეიანდ შექმნიდა. მესამე და მეოთხე დედსაც ესევე გამოხდა, ასე რომ იძულებული შეიქმნენ, ჰქვიან—ქვერის ბუფულო სხვა თავლაში გადასახლებინათ.

თურომე სუ იტყვიან, ცხენი თუდა-ურს ადგენდა, როგორც ადგენდნ ბელდის კარებს და სხვაგვარ საჭურველს უზიდავდნენ იმას; იმანდა ისწავდა გბდებით და ფეხებით კარების გაღას და დატკბენ; ასე რომ ერთხელ ბუფულომ, —ტყულის კავარებულმა, —თავის ბატონინგ და მუეინიშეგ თავლაში დააწვედა... კარები გაღუებტა.

ცხენი ხომ ცხენია და... ბევრი ღამინა დიდი, სიმშობლით დი-ხობდებან, სინამ კიღობანში თავს არ ჩაყუბა!

ესპანისას ხანდა მეფე. ესპანის ნორმას მუეიმ, რომელმაც უხლასან მოჰკიდა ხელი სახელმწიფოს შართას, უგვე დიდი ურდ-ღუბა დაიშინურა უგულასი თავის გასაღვარი სიმსხეულით და ცნობის მოეგვრობით. იმის უნდა, რომ უგულაფერი იცოდაც და უგულაფერი

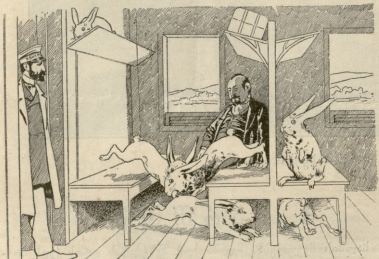
თითონ ცაკეთოს. შინსტრთა საჭურველი ძალიან დამოუკიდებლად უტო-რავს თავი და ურეკლდის ცნობის, თავისი ყზრი ცაოფიანს. რი-დესაც ხელი უნდა მოაწეროს ქალადგის ვისიმე დაიოდებების ასე მალად ხარისხის მიღების გამო, ის ძალიან ბევრს ჰყოფრობს, და-წვრილობით აგვეფეს საჭურველს და მეორე ასე აწერს ხელს.

უხლასან შინსტრთა საჭურველს უხელ ცავდა. საქმე იმში რომ სახელდრო ბანგში თითვის წამლას იფოქავ და უბედურება და-ტრიალდა. ასე სახელდად იფოქავ, რომ სახსლეში ფხვარები და-კარგები გამოიფედა. ეს მოხდა დიდის ეტქის საათზე, მაგრამ მეფე-უხლასე იყო და როცა მოახსენეს, რამაც იყო საქმე, თავის დაი-ტრატით ცაქმურს დახანებულ აჯაღს. იქ უგულაფერი დაწვრილებით დათავადიერს, ნახ დატრელები და თითის თორმეტე მანეთი ანქმე-მუშადგე დაბრუნდა და ცხრს საათზე შინსტრთა საჭურველი იყო. ერთმა შინსტრთავამ, რომელსაც გეონა, რომ მეფემ უფრ არა იცის-რო მომხდარი უბედურების, თავკამოდებით მოახსენას: „ხლავს და-დიდი უბედურება დატრიალდა მაღრიდის ხელში... ჰო, დანხ, —ტყ-ვერის მუეიმ, —ვიცი, მე ეს არის უხლა იქიდან მოვდივარ“. ამის-თან შინსტრთას დაწვრილებით უშით მომხდარი უბედურება, რი-ვარც ერთმა იმთავანამ არ იცოდა.

ერთი თავისი ისტორია. ერთს ინგლისურს ურნასში და-ბუქვილას სურეჯდობა და ზნეობის მსწავლებელი ამბავი ერთს თავისის.

იმ თავისი წინხარი—დედაცგი უფოილა ცარეხილ ქალთა სს-ლის შტორინი და ამისთან ღობით; ის მოკლე 1827 წელს 51 წლისა იმის ჩამომავლობას შეადგენდა 800 კაცი, შთავან 700 აზრსაკი, რომ-მელთაც რამდენჯერმე ჰქონათი გადაწვეტილი დასწავლი; გრდა ამის 342 კაცი ამთავან ღობითი იუფენს, 127 (ქალა) ცარეხილებით ი-ნენ, ხლავ 37 დასავეს სიკვდილით კაციკვლასითის. ამ თავის-მარტო საქმის წარმოებზე სისამართეობაში სხელმწიფოის დუხარ-ჯავს 6,000,000 მანამავ.

აი, ის ურეკლი მოსდევს ცარეხილის და ზნეწმინდარი ადამი-ნის შთამომავლობას ერთი დაცემული ღამინა ახელს ათსისობით კტეს და სულდარ-ხორიგულად ჰლუბუს მუელს ჩამომავლობას!

რეინის ცხენი მოკაზურება „კურდღლების“ (უბედული მკაზურების)

ქვიში. თავადებისგან სიზარდა გამოვია: „ჩემს ძარღვეში გეით-შობილური სისხლი ჰქმნეს“. სკავიჩედა! აი ვიკვლევ ცაკვისს და-თავადის სისხლს, მაგრამ განსხვავებას ვერა ვხედავ!...

რეიკარ —ტყვენი მოგვლევებს ქ. ჭეივისში.

გამომცემელი დ. დრ. რედაქტორი ალ. შაბადანი